

Polder.blad

Januari 2021

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 30 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich via onze website abonneren op verschillende natuurstudietijdschriften: **Natuur.focus**, **Natuur.oriolus** en **Zoogdier**.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Alle **betalingen** dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder".

Contactpersonen

Voorzitter:

Danny Jonckheere, 03 828 64 03 - 0478 33 24 27

Conservator Hobokense Polder:
conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, 03 216 93 62
0499 58 99 16

Redactie en lay out Polder.blad:
tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, 0476 33 79 36

Geleide wandelingen:
wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, 03 828 37 60

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:
leden@hobokensepolder.be -
webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, 0477 66 94 32

Natuurbeheer:

Runderen: André Van Langenhove,
03 288 00 81,
andre.van.langenhove@telenet.be

Hobokense Polder:
Wim Mertens, 03 216 93 62 -
0499 58 99 16

Hollebeekvallei:
Danny Jonckheere, 0478 33 24 27

Tarzanboskes:
Swa van Houtven: tarzanboskes@telenet.be

Goudklompjes: Peter Van Elsacker,
0486 82 27 92 -
peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder.

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?

Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed eventuele donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 0473 48 48 97 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

Te weinig natuur

Het zijn bewogen tijden. Dat Covid19 op ons allen veel impact heeft, is een open deur instampen. Ook voor onze vereniging heeft dit veel gevolgen: afgelaste activiteiten en video-vergaderingen.

Maar er is meer. Onze natuurgebieden zijn nooit zo geliefd geweest. In de weekenden is het heel druk in de Hobokense Polder. Nu horeca, pretparken, ... gesloten zijn, ontdekken de mensen terug de attractie van de natuur. En het toont aan dat er echt nood is aan natuur. Het is druk, niet omdat er te veel mensen zijn, maar omdat er te weinig natuur is!

Maar drukte geeft problemen. Wandelpaden worden verlaten. We vinden veel afval (en kuisen het op). Klapdeurtjes worden ruw behandeld en moeten hersteld worden. En nooit kregen we meer klachten over loslopende honden. Hondenliefhebber, je bent zeer welkom, maar hou je hond aan de leiband!

Geen hoogbouw in natuurgebied!

Maar de afgelopen maanden moesten we vaststellen, dat er een veel groter gevaar de Hobokense Polder bedreigt: een megalomaan kantorencomplex letterlijk in het natuurgebied. We wisten dat op deze industriezone een nieuw bedrijf zou komen en hadden al gesprekken met de nieuwe buur. Maar hun publicatie van een spoilerfoto in de pers verraste ons en deed veel leden reageren. Zo een groots project op een schiereiland in de Hobokense Polder met gebouwen tot 70 m hoog, dat kan toch ruimtelijk niet aanvaard worden! 10 jaar geleden bereikten we met acties een zekere verstandhouding met het Blue Gate project, waarbij een buffering tot ons natuurgebied en een ecologische corridor voorzien werd. Nu zou op deze uithoek van Blue Gate een project komen, waarvoor deze regels niet gelden en die meer werknemers zou aantrekken dan in heel Blue Gate voorzien is. We lieten ons protest horen en startten een petitie op, waarin we het Antwerps Schepencollege vragen hier niet in mee te gaan. Het is toch hemeltergend. We leven in tijden dat thuiswerk de vraag naar kantoren doet slinken. De vraag naar meer natuur is dwingend. En toch zou er in Antwerpen een immens kantorencomplex opgericht worden in natuurgebied. Hierover kan je uitgebreid lezen in dit blad. Tekenen zeker onze petitie.

Blikveld

Het is gelukkig niet al kommer en kwel. Het complex aan de Lage Weg, waar de Blikfabriek gelegen is, zal in de toekomst volledig gerenoveerd worden. Het hiertoe opgestelde Ruimtelijk Ontwikkelingsplan heeft gelukkig voldoende respect voor groene zones. We hebben met de projectontwikkelaar een overeenkomst bereikt om het centrale bos- en rietgebied in beheer te nemen. Het gaat hier evenwel om tijdelijke natuur, waar we samen met de Blikfabriek beheerdagen zullen organiseren. Bij de verdere uitwerking van het bouwproject zal Natuurpunt nauw betrokken worden. Verder in dit blad kan je lezen dat we hier een natuurwerking opstarten. Vrijwilligers zijn zeer welkom!

We wensen jullie het allerbeste voor het nieuwe jaar toe, in de eerste plaats een goede gezondheid. 2021 belooft een zwaar strijdjaar te worden voor onze Natuurpuntafdeling. Wij kunnen uw steun goed gebruiken!

Luk Smets

Teken de petitie!

bit.ly/petitiemca

Inhoudstafel

Colofon	2
Editoriaal	3
Winterbeeld/Nieuwjaarswens	4
Kalender	5
Onze sponsors	9
Geen hoogbouw in de Polder!	10
Wat gebeurt er in de Polder	12
Houtsnip in Stad Antwerpen	13
Goudklompjes	14
In memoriam Michel Caudron	15
Blikfabriek: Natuurbeheer	16
Hobokens Wild	17
Op pad voor padden	18
Start paddenoverzet	20
Vogelwaarnemingen	21
Het grote vogeltelweekend	23
Onze zoogdieren	24
Expeditie Natuurpunt	26
Winterrust - Ardea-nieuws	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.

Voorkaft:

Onze paddenraapsters Sofie en Nina in de Hobokense Polder
Foto: Copyright: © Lucid

Achterkaft: Geen hoogbouw in de Hobokense Polder !!!

Winter in de Hobokense Polder

Foto: Luk Smets

Natuurpunt Hobokense Polder wenst je rustige, maar sfeervolle feestdagen toe.

We zullen Kerst en Nieuwjaar net iets anders vieren dan gewoonlijk, maar we wensen jou een creatieve geest toe om ook die dagen heel aangenaam te kunnen beleven.

Hou vol en blijf gezond van lichaam en geest !

We dragen jou in ons hart en hopen dat we jou spoedig weer kunnen ontmoeten op wandelingen in één van onze mooie natuurgebieden, bij uitstappen, bij natuurwerken, bij het bussen van ons Polder.blad, op infostanden, bij inventarisaties van vogels, planten, zoogdieren, ...

Hopelijk tot weldra!

*In de natuur vind je kracht en energie: GENIET ervan!
Laten we er SAMEN voor ijveren om die natuur
te behouden en uit te breiden!*

Van harte welkom
op onze activiteiten !

Honden kunnen in onze natuurgebieden mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer
(7 cent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Gezien de huidige Covid 19-maatregelen dient er voorlopig voor elke activiteit ingeschreven te worden, OOK voor het natuurbeheer!

Een leuke gezinstocht in Coronatijden Met Whoppie en Woelie de Hobokense Polder verkennen

Kinderen tussen 5 en 12 jaar en hun (groot)ouders kunnen met een doe-rugzak de Hobokense Polder verkennen.

Er zijn 2 trajecten: (beiden ca 4 km)

Speciale regeling tijdens sluiting van horeca:

Zolang de horeca gesloten is, kan je bij onze coördinator wandelingen Annie Van Zwieten een doe-rugzak ontlenen (2 rugzakken Whoppie - 1 rugzak Woelie). Neem wel eerst contact op met Annie: 03/828 37 60 of via mail annie.van.zwieten@telenet.be

Zogauw de horeca weer open is, geldt onderstaande regeling.

Vanuit Taverne De Schorren, Graspolderlaan ga je met Whoppie, het molletje, de natuur ontdekken. **Niet op maandag.**

Vanuit Bistro Steiger 3, Zandkamp 3 (aan de Schelde) ga je met Woelie, de woelmuis, op stap. **Niet op maandag en dinsdag.**

Je kan de rugzakjes ontlenen **vanaf 11 u**. Je betaalt wel een waarborg van 20 euro. Op de ontleendag breng je na je tocht de uitgeleende rugzak met materiaal terug binnen. Je krijgt je waarborg terug als alles in orde blijkt.

Meer info over dit project van Natuurpunt Hobokense Polder bij Ria Thys, 0476 33 79 36 - ria.thys@telenet.be - www.hobokensepolder.be/Wandelingen/whoppie.html

Zaterdag 16 januari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 - 0499 58 99 16

Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de vrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeilaan Hoboken. **Geef een seintje aan Wim dat je komt.**

Zaterdag 23 januari om 9 u

Natuurbeheer Hollebeekvallei

Leiding: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 en Yaro Claes - 0496 70 80 63

Catering: Dirk Vandorpe - 0494 83 31 85

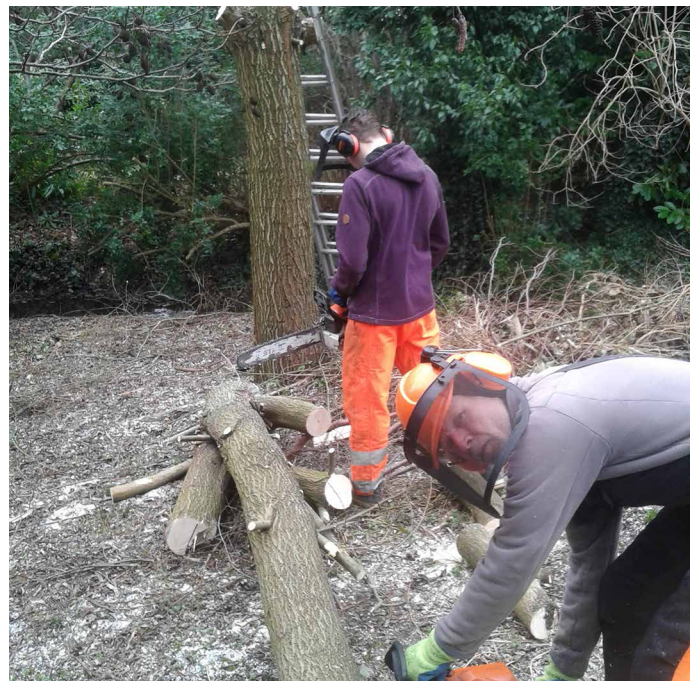
Vandaag staan er nog een paar knotwilgen op de planning om geknot te worden, de dunne takken worden verwerkt in een grondbijenhotel. De dikke stammen worden ter plaatse opgestapeld.

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen. Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Geef een seintje bij Dirk voor de catering.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de Hollebeekstraat. Einde omstreeks 13 u

Yaro en Georges aan het werk in de Hollebeek - Foto: Danny Jonckheere

Zondag 7 februari om 14 u

Winterse knoppenwandeling

Gids: Stan Van Damme - stan.vandamme@skynet.be

We planden deze tocht al vorige winter tot tweemaal toe. Maar tweemaal moesten we de wandeling annuleren, neen, niet door Corona, maar door geweldige winterstormen. Derde keer ... goede keer, laat ons hopen. We gaan op zoek naar een wonder gebeuren: elk jaar weer opnieuw. We bekijken de knoppen van de bomen en merken de verschillen. Onze wandeling leidt ons door Fort 8 en de Tarzanboskes.

Praktisch:

Afspraak om 14 u op de parking van het zwembad Sorghvliedt, Krijgsbaan in Hoboken. De wandeling (coronaproef) duurt ongeveer 2.30 u. Maximum 15 deelnemers!

Verplicht inschrijven ten laatste 3 februari bij Stan Van Damme !!!

Zaterdag 13 februari om 13 u

Natuurbeheer in de Blikfabriek

Leiding: Raf Vanderveken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Vandaag starten we - voor de eerste maal ! – met het natuurbeheer in het nieuwe gebied dat we gaan beheren naast de Blikfabriek. Meer info over dit mooie project kan u in Polder.blad vinden op blz 16.

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, een wandeltracé voorbereiden, takkenwallen maken, ...

Praktisch:

Afspraak om 13 u in de Blikfabriek, achteraan in Cantin – Kruigerstraat 232 - Hoboken. Einde is voorzien omstreeks 17 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen.

Inschrijven bij Raf !

Foto: Raf Vanderveken

Vrijdag 19 – zaterdag 20 en zondag 21 februari

Zaterdag 6 en zondag 7 maart

Theatervoorstelling in de Hobokense Polder "Oud Land" door Aline Nuyens en Tim van der Linden

Deze theatervoorstelling was reeds in het najaar gepland. Het werd toen afgelast.

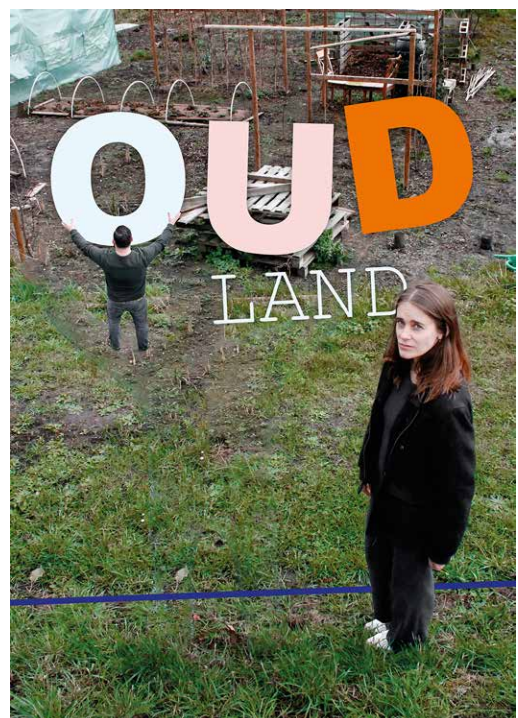
Bedoeling is dit mooie project in onze Hobokense Polder te hernemen in februari/maart, afhankelijk van de op dat moment geldende maatregelen.

Voor de inhoud van het theater verwijzen we naar het Polder.blad van oktober (blz 12). Ook raadpleegbaar op onze website: www.hobokensepolder.be/Communicatie/polderblad.html

Er zijn echter enkele belangrijke wijzigingen aangebracht:

- Het concept wandeltheater vervalt
- Het wordt een "zittend" theater: breng je eigen stoel mee
- Afspraakplaats: einde Scheldelei aan de trapjes

Wendt u voor meer info tot de Cultuurdienst van het Gravenhof: www.gravenhof.org/programma

Zondag 21 februari om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 - 0499 58 99 16

Meer info: zie 16 januari

Zondag 28 februari om 9 u

Natuurbeheer Hollebeekvallei

Leiding: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 en

Yaro Claes - 0496 70 80 63

Catering: Dirk Vandorpe - 0494 83 31 85

We hebben toestemming gekregen van aannemer Vermeiren om de bufferzone naast hun bouwperceel al in beheer te nemen. Dit is fantastisch nieuws aangezien we ons wandelpadennetwerk kunnen uitbreiden met een paar honderd meter. Dit perceel is een oud bosperceel waar we dus gaan trachten een wandelpad in aan te leggen. Ook hier gaan we een stukje van de wadi maaien.

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen. Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee. Geef een seintje bij Dirk voor de catering.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de Kolonel Harrystraat. Einde omstreeks 13 u.

Daslook groeit in dit bosperceel

Zaterdag 6 maart om 18.15 u

Slaapplaatsstelling halsbandparkieten

Gids: Walter De Weger: 0495 23 77 10

De halsbandparkiet is voor de meeste onder ons geen onbekende meer. Met hun opvallende verschijning bezoeken deze luidruchtige exoten regelmatig onze parken en tuinen waar zij zich te goed doen aan fruit en noten. Ook tijdens de wintertijd laten zij al het lekkers, dat we voorschotelen op de voedertafels voor onze inheemse vogels, niet onberoerd. Meestal in groep schuift deze vrolijke bende mee aan, en de andere vogels moeten dan even plaats maken. Een tiental jaar geleden was het nog een uitzonderlijke verschijning maar nu vandaag de dag kan men ze overal in onze regio tegenkomen.

Het begon allemaal zeer onschuldig in 1974 wanneer het Melipark in Brussel sloot en men deze vogels samen met de Alexanderparkiet en de monniksparkiet, vrijgelaten heeft. Wie had toen kunnen denken dat deze exoot zich zo goed kon aanpassen aan ons klimaat en verstedelijkte omgeving.

De Alexanderparkiet en de monniksparkiet hebben een kleine populatie ontwikkeld in het Brusselse gewest.

Om de impact van deze nieuwe vogelsoort op onze inheemse flora en fauna beter in te schatten is het noodzakelijk om de groei van de populaties en leefgebieden te monitoren. We zijn nu zeer benieuwd of de spectaculaire

Foto: Walter De Weger

toename van Halsbandparkieten die we de laatste jaren konden vaststellen, bevestigd kan worden.

Op zaterdag 6 maart 2021 organiseert ARDEA een slaapplaats telling in het Kielpark waar we al enkele jaren de Halsbandparkietslaapplaats monitoren met steeds toenemende aantallen. Iedereen is welkom om die avond mee te tellen. En misschien krijg je ook andere kleurvarianten te zien zoals de gele halsbandparkiet die we op 16 november 2019 hebben kunnen waarnemen. Of wie weet krijgen we wel een Alexanderparkiet en/of een monniksparkiet te zien.

Praktisch:

- Afspraak: Hoofdingang Kielpark, St-Bernardsesteenweg, Antwerpen-Kiel
- Bijeenkomst: 18 u 15, einde rond 19 uur
- Aanmelden gewenst voor 3 maart via mail naar ardea@hobokense-polder.be, of telefonisch via Walter, want in geval van slecht weer of naargelang de COVID19 maatregelen wordt deze telling verplaatst of afgelast.
- Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker

Zaterdag 13 maart om 13 u

Natuurbeheer in de Blikfabriek

Leiding: Raf Vanderveken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Vandaag plannen we onze tweede natuurbeheerdag in het nieuwe gebied dat we gaan beheren naast de Blikfabriek. Meer info over dit mooie project kan u verder in Polder.blad vinden.

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, een wandeltracé voorbereiden, takkenwallen maken, ...

Praktisch:

Afspraak om 13 u in de Blikfabriek, achteraan in Cantin – Krugerstraat 232 - Hoboken. Einde is voorzien omstreeks 17 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen.

Inschrijven bij Raf !

Foto: Dirk Vanderpe

Zaterdag 20 maart om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62

Meer info: zie 16 januari

Zondag 21 maart om 9.30 u

Zwerfvuil ruimen in en om de Hobokense Polder

Info: Luk Smets, 0477 66 94 32 - luk.smets@telenet.be

Door de Covid 19-maatregelen is het even geleden dat we nog een grotere opruimactie georganiseerd hebben. Maar nu voelen we de lentekriebels al en daar hoort ook bij: de zorg voor een proper natuurgebied. Kom ons helpen!

We gaan zowel de randen van de Hobokense Polder als het natuurgebied zelf van zwerfvuil reinigen.

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u achteraan op de parking van United Caps, Schroeilaan 15 Hoboken. Wij zorgen voor vuilzakken en grijpstokken.

Meebrengen: werkhandschoenen, gesloten schoeisel (of laarzen)

Einde voorzien omstreeks 11.30 u.

Inschrijven bij Luk Smets

Zwerfvuil ruimen in pré-coronatie
Foto: Luk Smets

Zaterdag 27 maart om 9 u

Natuurbeheer Hollebeekvallei

Leiding: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 en

Yaro Claes - 0496 70 80 63

Catering: Dirk Vanderpe - 0494 83 31 85

Vandaag doen we verder met de aanleg van het wandelpad en worden er enkele Amerikaanse vogelkersen verwijderd en omgevormd tot takkenwal.

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen, voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Geef een seintje bij Dirk voor de catering.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de Hollebeekstraat.

Einde omstreeks 13 u

Zaterdag 27 maart tot zondag 9 mei vanaf 7.30 u

Lentetrekkingen op de Schelgedijk Hobokense Polder

Info: Maarten Mortier - mmortar@hotmail.com - 0496 86 98 44

Walter De Weger - deweger.walter@skynet.be - 0495 23 77 10

Blog Ardea: ardea.hobokensepolder.be

Zoals ieder jaar begint de jaarlijkse migratie van de vogels in maart. Onze zomergasten komen dan vanuit het zuiden terug naar onze contreien om te broeden en jongen groot te brengen.

Op verschillende trekposten wordt deze vogeltrek, van zangvogels, waadvogels, eenden en niet te vergeten roofvogels, geobserveerd en in kaart gebracht door de tellers. ARDEA organiseert voor de 16e keer deze lentetrekkingen op de Schelgedijk in de Hobokense Polder. Zoals ieder jaar hopen we toch dat enkele zeldzame vogels de revue passeren.

Naargelang de windrichting verschijnen ook minder voorkomende roofvogels zoals visarend, rode en zwarte wouw, havik soms ten tonele. De waarnemingen in de lucht worden af en toe afgewisseld door een zeehond die in de Schelde even langs de dijk komt zwemmen, en wie weet komt er nog eens een bever zijn opwachting maken.

Al de verzamelde gegevens van de trekposten samen geven de beleidsmakers en wetenschappers een duidelijker beeld van hoe het gesteld is met ons milieu en klimaat

We beginnen dit jaar de trekkingen op zaterdag 27 maart 2021 om 7.30 u: ieder weekend tot 9 mei 2021.

Hou de blog van ARDEA in het oog, want bij slecht weer gaat de trekking niet door. Ook Covid 19 maatregelen kunnen roet (virussen) in het eten gooien.

Iedereen, kenners beginners en geïnteresseerden zijn steeds van harte welkom. Tijdens deze dagen komen we dikwijls ogen te kort.

Het zou wel eens kunnen dat door 2 bouwprojecten in de directe nabijheid van de Hobokense Polder onze trekpost een grote negatieve impact zal ondervinden. Het gaat namelijk over ten eerste de inplant van 2 grote windmolens die recht tegenover onze trekpost op de Schelgedijk van Burcht zouden komen. ENGIE heeft hierover de bevolking van Burcht zelfs al geïnformeerd. Zie bijgevoegde link:

Visarend - Foto: Maarten Mortier

<https://corporate.engie.be/nl/energy/wind/zwijndrecht-burcht>

De tweede bedreiging komt van de bouw van een maritieme campus MCA op de voormalige site van BP, naast/op de Schelgedijk: met o.a. 6 buildings van +50 m hoogte is dit een "Atlantic Wall" op enkele honderden meters van de Trekpost!

Voor meer info zie bijgevoegde link: www.hobokensepolder.be/Groenpoort/

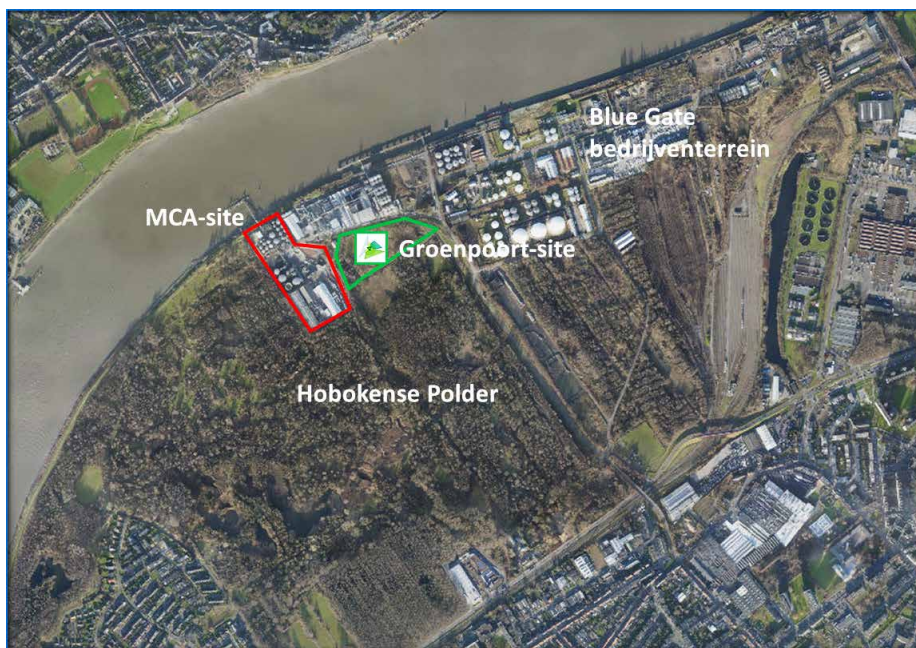
Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Aan Tafel bvba Fried Denayer	Pierre Van den Eedenstraat 47	2660	Hoboken	03 828 53 28
Beenhouwerij Van der Keere	Kapelstraat 39	2660	Hoboken	03 827 53 01
Bistro De Steiger	Zandkamp 3	2660	Hoboken	03 238 24 22
Blauwe Hond NV	Boombekelaan 1/B	2660	Hoboken	03 260 90 70
Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen	Krekelstraat 83	2660	Hoboken	03 827 47 04
Contrast bvba, kantoorartikelen en drukkerij	Jan Peetersstraat 2	2100	Deurne	03 326 08 28
Machineland Eyckerman	Kapelsesteenweg 127	2180	Ekeren	03 646 22 88
Rajo nv, machines voor groenzorg	Zonneke 6	9220	Hamme	052 49 73 12
Tuinaanleg Huylebroeck	Jules Pauwelstraat 50/52	2660	Hoboken	03 830 44 90
United Caps, plasticen dopjes	Schroeilaan 15	2660	Hoboken	03 830 40 00
Uurwerken, juwelen & optiek Annik De Mey	Kioskplaats 81	2660	Hoboken	03 830 21 12
Verzekeringen en beleggingen Alert NV	Kioskplaats 62	2660	Hoboken	03 827 31 50

Petitie: Geen hoogbouw in natuurgebied Hobokense Polder!

De huidige plannen voor de Maritime Campus Antwerp (MCA) vormen een bedreiging voor het natuurgebied Hobokense Polder. Het bouwproject is in strijd met het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP). Het project omvat zes kantoorgebouwen, tot 70 m hoog, en moet plaats bieden aan 3000 werknemers. Er zou zelfs een heuse evenementenplaza komen met horecazaken en feestfaciliteiten voor derden. Verkeersdrukke en licht- en geluidsoverlast zullen nefast zijn voor het natuurgebied, en een negatieve impact hebben voor de inwoners van Polderstad en van Burcht. Onderteken de petitie om het stadsbestuur duidelijk te maken dat je het bouwproject in zijn huidige vorm afkeurt, en dat een alternatief mogelijk moet zijn met respect voor de Hobokense Polder, de groene long in het zuiden van Antwerpen.

Wie afgelopen maanden over de Schelgedijk fietste, wandelde of jogde, heeft zeker enige beweging op de MCA-site opgemerkt. De sanering van de vervuilde gronden is volop aan de gang, en daar komt een indringende oliegeur bij vrij. Dat het probleem van de historische vervuiling wordt aangepakt, valt alleen maar toe te juichen. Het komt het milieu en de toekomstige generaties ten goede.

Het terrein staat ingekleurd als Seveso-zone, en er zal altijd enige vorm van bedrijvigheid zijn. Daar is helaas weinig aan te veranderen. Het 'MCA-perceel' wordt voor 85% door natuur omringd, voor het grootste deel door de Hobokense Polder. Natuurpunt komt op voor de bescherming van dit uniek stuk natuur. In december 2019, bij de aanvang van het MCA-project, werd door Natuurpunt een nota aan de ontwikkelaar bezorgd, met een aantal voorstellen om de negatieve effecten op de Polder te minimaliseren:

- Een groene bufferzone tussen de gebouwen en het natuurreserveaat

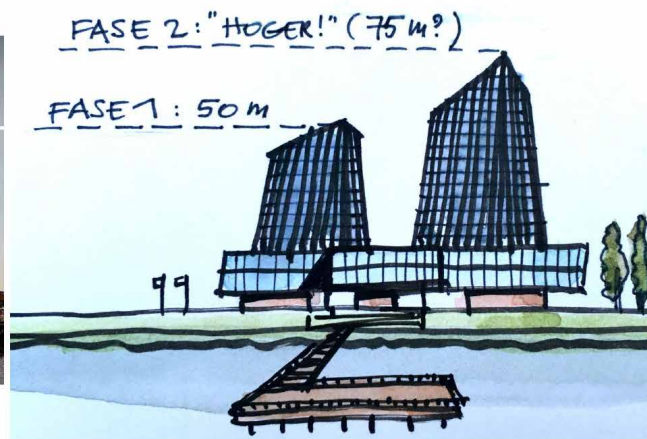
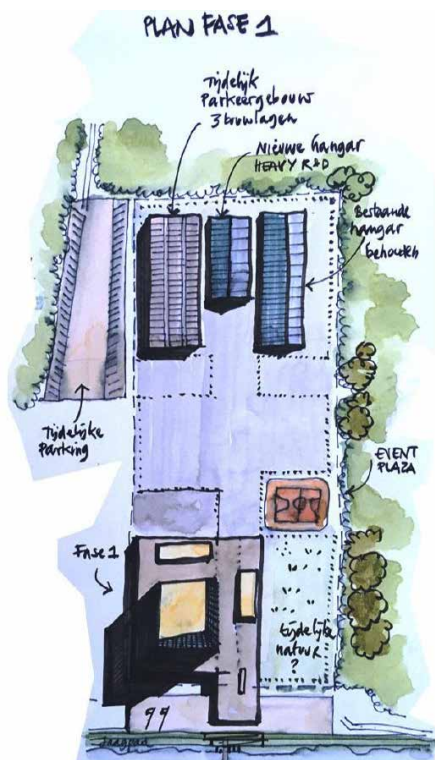
- Behoud van het landschap en minimale zichtbaarheid vanuit de Hobokense Polder
  - Bouwen met respect voor de natuur en het milieu van de Hobokense Polder en de Schelde, m.a.w. natuurinclusief bouwen.
- Jammer genoeg is met deze voorstellen in het masterplan bitter weinig rekening gehouden.

Dialog of discussie?

Het valt niet te ontkennen dat het MCA-project aandacht besteedt aan groeninrichting. De projectontwikkelaar wil in overleg met Natuurpunt een aantal maatregelen treffen om de site optimaal op de omringende natuur te doen aansluiten. De omvang van het finale project zorgt echter voor fundamentele problemen. Zoals meer in detail aangegeven in de vorige nieuwsbrief werd met deze bezorgdheden amper rekening gehouden. Natuurpunt wil graag in dialoog treden over de kern van de zaak, de bouwplannen, alvorens de eerder 'cosmetische' groeninrichting uit te werken. Het is intussen duidelijk dat de projectontwikkelaar daarover juist geen gesprek wil. De bouwplannen voor Fase I zouden worden ingediend zoals ze zijn. De dialoog over de groeninrichting van de site voortzetten, zou een feitelijke instemming met de bouwplannen betekenen. Daarom zet Natuurpunt deze dialoog 'on hold'.

Wij treden in actie!

Door het ondertekenen van de petitie geef je een duidelijk signaal aan de politiek en de projectontwikkelaar. Natuurpunt wil samen met omwonenden, wandelaars en natuurliefhebbers duidelijk maken dat er geen draagvlak bestaat voor het bouwproject in zijn huidige vorm.

Natuurpunt neemt intussen ook het initiatief voor een bezwaarschrift, dat professioneel en wetenschappelijk wordt uitgewerkt. Zodra het openbaar onderzoek van start gaat, kan dit bezwaarschrift ingediend worden.

Het openbaar onderzoek wordt ten laatste geopend één maand na het aanvragen van een omgevingsvergunning. Over deze aanvraag zijn er tegenstrijdige berichten. Eerst zou eind augustus een vergunningsaanvraag ingediend worden voor Fase I. Op de districtsraad van Hoboken op 19 oktober liet de projectontwikkelaar weten dat de aanvraag was ingediend. Op een overleg met de stedenbouwkundigen van het project werd op 17 november dan weer gemeld dat de aanvraag nog niet is ingediend, maar dat dit snel zou gebeuren. Tot op heden is er dus geen openbaar onderzoek gestart voor Fase I. Wordt ongetwijfeld vervolgd...

Nieuws van Groenpoort

Terwijl op de MCA-site van grootste-

delijke hoogbouw wordt gedroomd, werkt Natuurpunt op het aangrenzende perceel een project uit voor meer groen in de omgeving. Groenpoort zou een ecologisch waardevol drasland kunnen worden. Het perceel kent een complexe geschiedenis van olieopslag en -verwerking, waardoor een sanering van de gronden noodzakelijk is. Dit is een zeer dure ingreep. De vraag is hoe de nodige financiering kan geregeld worden. Natuurpunt Hobokense Polder heeft meegewerkt aan een door Blue Gate Antwerp Development ingediende subsidieaanvraag 'proeftuinen droogte 2020' van de Vlaamse overheid. Het door ons uitgewerkte Groenpoortproject vormde één van de uitgangspunten van de subsidieaanvraag. Dit was een mogelijkheid om het kostenplaatje voor een sanering gedetailleerd uit te werken. We hebben helaas op 10 november vernomen dat het voorstel niet weerhouden werd door de Vlaamse overheid. In tussentijd blijven we actief op zoek naar ondersteuning, partners en subsidies om het Groenpoortproject te realiseren.

Op 13 november vond een overleg plaats met OVAM (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij) waarin we een beter inzicht kregen op de historische vervuiling, de potentiële saneringsmethodes en de eventuele financieringspistes. Bemoedigend is zeker de mededeling

dat de Stad Antwerpen een haalbaarheidsstudie voor de sanering heeft opgestart.

Na onze eerdere bezoeken aan de kabinetten van schepenen De Ridder, Duchateau en Marinower hebben we op 10 en 16 november op de (virtuele) districtsraden van Antwerpen en Hoboken het dossier-Groenpoort toegelicht. De toelichting van 16 november is te zien via de streamingsdienst van de districten (bit.ly/37XthUS); ze start op 1:52:00 (duur 20 minuten). Ook ons standpunt over de MCA-campus werd uiteengezet, vanaf 2:10:30 (duur 12 minuten + 30 minuten vragen). Beide fragmenten zijn een aanrader voor wie meer info wil over de dossiers!

Teken onze **petitie**: bit.ly/petitiemca

De strijd tegen deze bedreiging van ons natuurgebied zal geld kosten. Het dossier is ingewikkeld. Daarom doen we beroep op een advocatenbureau. Je kan ons steunen door een **storting op rekening** BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder vzw met vermelding "Fonds tegen hoogbouw".

Wat gebeurt er in de Polder?

Tekst: Wim Mertens - Foto's: Nora De Smet en Dirk Vandorpe

Schapenbegrazing

Dit jaar werd de tweede maaibeurt van de Schroeivelden, de graslanden tussen Schroeilaan, Scheldelei en Grote Leigracht, vervangen door begrazing. Exact 101 schapen vreten de graslanden in oktober op een drietal weken kort. Daar er bij een schaaap achteraan ongeveer evenveel uitkomt als er vooraan ingaat, draagt deze begrazing niet veel bij aan het verschralen van de bodem. Ze bevordert de biodiversiteit van een grasland op een andere manier. De kieskeurige grazers gaan op zoek naar de lekkerste hapjes, in de eerste plaats gras. De schapen knabbelen doelgericht de grassprietten uit de vegetatie, waardoor andere planten in de strijd om licht meer kansen krijgen. Daarnaast zorgen vertrappeling en uitwerpselen voor een beetje extra afwisseling in de vegetatiestructuur. De ene plek wordt tijdelijk een beetje voedselrijker, op de andere plek ontstaan kleine open plekjes in de grasmat. De mest vormt het leefgebied van specifieke ongewervelden (insecten, spinnen, pissebedden...). De grotere structuurrijkdom levert leefgebied op voor een groter aantal insecten. Kortom, in halfnatuurlijke graslanden op niet te rijke bodems leidt een hooiweidebeheer (hooien in het voorjaar en nabegrazing in het najaar) tot een hogere soortenrijkdom.

Drukke

Ook de twee coronagolf bracht veel volk op de been. Het aantal wandelaars in de Hobokense Polder overtrof wellicht dat van eerste golf. De Vlaaming (her)ontdekte dit jaar de natuur, zoveel is duidelijk. De lange rijen wandelaars in alle natuurgebieden zijn bemoedigend voor een vereniging als Natuurpunt. De bezoekers appreciëren alle inspanningen die onze vereniging levert bij de bescherming en het beheer van al die mooie natuurgebieden. Hopelijk leidt dit ook tot een aanzienlijke toename in het ledenaantal van Natuurpunt. Want wat de dikke

drommen wandelaars ook duidelijk maken, is dat er in Vlaanderen een groot tekort is aan natuur. Niet enkel voor steeds zeldzamer wordende diersoorten, maar nu ook voor de mens. En een sterke natuurvereniging met veel leden kan een beter

natuurbeleid afdwingen. En een beter natuurbeleid zorgt voor meer natuur, waar meer dieren een plekje vinden en meer ruimte om te recreëren.

Begrazing (nog eens)

In het begrazingsraster leidde de drukte tot een specifiek probleem. De poortjes op de wandelwegen door het begrazingsgebied klaptten dit jaar veel meer open en toe dan voorgaande jaren. De scharnieren en houten palen zijn echter al een beetje op leeftijd en zien momenteel dus hard af. Vele wandelaars brachten ons op de hoogte van defecte poortjes. Maar goed ook, want snel ingrijpen is de boodschap. Gelukkig kunnen we beroep doen op een klein legertje vrijwilligers die op zeer korte termijn scharnieren kunnen lassen en vervangen, palen kunnen plaatsen en de runderen kunnen verplaatsen naar veilige plekken. Dit vergt een grote inspanning van een kleine groep mensen. Mocht je geïnteresseerd zijn om ons hierin te ondersteunen, laat het ons weten alle hulp is welkom. Verder ook heugelijk nieuws van de runderen. Binnenkort verwachten we opnieuw kalfjes ... en dit minder dan twee maanden nadat een stier bij de koeien werd geplaatst. Blijkbaar is er iets fout gelopen met de castratie van één van de hier geboren stiertjes.

Sanering Grote Leigracht

De sanering van de Grote Leigracht verloopt vlot, maar daarom niet snel. In het smalle tracé tussen de BP-site en de Naftaweg was alle vervuilde grond al tegen eind september verwijderd. De gracht werd er afgewerkt met een dikke laag klei die moet verhinderen dat eventueel achtergebleven bodemvervuiling uitspoelt naar de gracht. Het tracé langs de Naftaweg ten noorden van de Metaalstraat vereiste een grotere inspanning. De vervuiling bleek uitgebreider

dan verwacht en de zwaar vervuilde duiker onder de Naftaweg stelde de saneerder voor technische uitdagingen. Vooraf werd aangenomen dat de gracht hier erg breed, maar voor een groot deel verland was. Dit bleek niet te kloppen, er lagen twee grachten met daartussenin een lang en smal ondergelopen perceel. De historische olievervuiling was ook hier diep de bodem ingetrokken. Er moest dus een groot volume grond uitgegraven en afgevoerd worden. Ondertussen, we zijn begin december, is ook dit deel afgewerkt met klei. Hoe snel de resterende

tracés worden afgewerkt, zal sterk afhangen van het weer. De werken aan het traject tussen de oude spoorweg en de Scheldelei, met tijdelijke hinder voor wandelaars, zullen wellicht niet zo veel tijd in beslag nemen en plaatsvinden in het voorjaar. Er worden geen technische moeilijkheden verwacht en de vervuiling is hier minder ernstig. De toegang tot de Hobokense Polder aan de zijde van BlueGate zal pas in 2023 terug opengaan als de sanering van de hele BlueGatesite is afgelopen.

De houtsnip in de stad Antwerpen

Dit is geen verslag van Antwerpse schilderijen uit vroegere eeuwen met de houtsnip als model, afgebeeld in een jachttafereel of tafel stilleven. Het verwijst ook niet naar de sixties, toen poeliers de houtsnip mooi opbaarden in hun etalages als lekkernij. Hij kwam gewoon op mijn pad, vrijdagavond toen ik mijn auto van de Vanschoonbekestraat wilde verplaatsen naar de parkeergarage, enkele straten verder. Ik dacht eerst aan een rat toen ik hem, opgeschrokken door een voorbij flitsende auto, zag wegtrippelen. De lange rechte snavel, de gedrongen houding en de snelle loop lieten niet veel twijfel. De Hobokense Polder zou een betere plek zijn, vond ik, met de zwervkatten en honden uit de straat. De houtsnip liet zich vangen en de volgende morgen zag ik bij de wandeling medewerkers van Natuurpunt die de beste locatie uitzochten om de houtsnip te bevrijden. Het is niet de eerste keer dat ik de houtsnip zag in een straat in Antwerpen. De houtsnip een nieuwe stadsvogel?

Jaak Vanhauwaert

Op 11 november ontmoetten we Jaak met een kartonnen doos onder de arm aan de toegang tot de Hobokense Polder aan de Scheldelei. Doorgaans zijn we niet blij als mensen hun dieren loslaten in de Hobokense Polder. Ik denk dan aan honden, poezen, waterschildpadden, slangen... Maar dit keer waren we aangenaam verrast. Samen met een vriend kwam Jaak een houtsnip vrijlaten die hij in de straten van

Antwerpen-centrum had gevangen. Het was al de derde keer in enkele jaren tijd dat hij een houtsnip uit het stadsgewoel redde en naar de Hobokense Polder bracht.

De houtsnip is een redelijk forse, een beetje plumpe steltloper met lange rechte bek, ronde vleugels en een bruin verenkleed. In uitgestrekte bossen, hun geliefkoosd leefgebied, zijn ze perfect gecamoufleerd tussen de dorre bladeren op de grond. De ogen van de houtsnip staan helemaal aan de zijkant van zijn kop, waardoor hij een zeer ruim zichtveld heeft, maar tegelijkertijd een zeer slecht dieptezicht (het blikveld van beide ogen overlapt zeer weinig). Het zijn echte nachtdieren die zich overdag schuilhouden. De houtsnip is een weinig algemene broedvogel in Vlaanderen (250 - 750 broedparen). Houtsnippen uit Scandinavië en Rusland komen bij

ons genieten van de milde winters. In de Hobokense Polder overwinteren er jaarlijks wellicht tientallen exemplaren. De trek verloopt uitsluitend 's nachts. Volgens experts worden ze tijdens hun nachtelijke trektocht aangetrokken door verlichte gebouwen in onze steden. Door hun beperkt dieptezicht knallen ze dan al snel tegen een gebouw aan. In het beste geval worden ze nadien levend gevonden door een Jaak. In de buurt van de vindplaats staan wel wat hoge verlichte gebouwen. Zo zie je maar dat hoogbouw voor vogels erg gevaarlijk kan zijn.

Toen Jaak de vogel in de Hobokense Polder op de grond zette, liep het dier snel onder de bramen het bos in, op zoek naar een beschutte plek. Hij had het even gehad met vliegen...

Wim

Houtsnip - Foto: Louis Van Geel

Goudklompjeswerking

Tekst: Peter Van Elsacker

In september waren we terug gewoon op dreef, zij het zonder schoolklassen vanwege de coronapandemie. Het is toch ellendig, maar we maakten het er beste van, ook al konden we voor de veiligheid slechts in kleine ploegen werken. Meestal hebben we in twee ploegen gewerkt.

De ene ploeg, bestaande uit een viertal personen, werkte weken achter elkaar aan het raster. Dat staat er al jaren en heeft een grondige opknappbeurt nodig om te voorkomen dat de runderen uitbreken. Dat betekent: een werkpaadje maaien om aan de prikkeldraad te kunnen werken, de draad vrijmaken van afgewaaide takken en boomkruinen, het verwijderen van overgroeide struiken en bramen, verrotte weipalen vervangen en kapotte stukken draad vernieuwen. Hier en daar werd een hoekpaal vervangen, een belangrijke karwei want zo'n paal wordt zwaar belast op trekkrachten van de prikkeldraad en vormt zo de basis voor de stevigheid van het raster. Er is al veel werk verricht en hele lengtes zijn nu terug in orde. Poorten werden terug opgeknapt en de oude veekraal aan de Scheldedijk is hersteld. Die was in onbruik geraakt en danig vervallen. Nu is die terug bruik-

baar als dit nodig zou zijn om de runderen in op te vangen. Een steeds weerkerend werk is het herstellen van de klappoorten, door het massaal aantal wandelaars zien de klappoorten veel af, vooral de scharnieren.

De andere ploeg Goudklompjes deed de normale beheerwerken. Die hebben achterstand opgelopen en we proberen de belangrijkste toch uit te voeren. En natuurlijk is een van de prioriteiten het bestrijden van ... (allemaal samen) ... Japanse duizendknoop! Japanse duizendknoop trekt in het najaar voedingsstoffen uit de bladeren naar de wortel, zo sterkt die aan en is hij klaar om volgende lente terug uit te schieten. Door nu te maaien willen we dat zoveel mogelijk tegengaan. Dus trokken we naar de belangrijkste groeiplaatsen. Het Vergeten End in het centrale deel is de grootste, daar hadden we weer enkele werkdagen werk aan. Verder kwamen aan bod: de omgeving van de United Caps en het Eikenpad, naast de Grote Leigracht. Er schieten daar vele Robinia-boompjes op (schijnacacia), die verwijderd werden zodat het grasveld open blijft. De bermen langs de oude spoorweg werden gemaaid en opschietende boompjes verwijderd.

Het is een jaarlijks weerkerend fenomeen geworden: de plassen in de Polder die droog vallen in de zomer, jammer genoeg. Naast riet, lisdodde en kleine, opschietende wilgjes groeien er allerhande planten die de plassen sneller doen verlanden dan normaal. Nu ze toch droog staan profiteren we daarvan om in de plassen te gaan maaien om dat dichtgroeien tegen te gaan en een open en mooi zicht op het water en de watervogels te behouden. Zo maaiden we in het Broekskot, dat hebt u waarschijnlijk gemerkt vanuit de kijkwand Roer-

Natuurbeheer met toeschouwers
Foto: André Van Langenhove

domp, waar onder andere de gracht aan de rechterkant werd vrijgemaakt. Waarom is die gracht daar? Vossen houden niet zoveel van water en met die gracht proberen we om de vos zo goed als kan weg te houden van de watervogels op het Broekskot. We maaiden beide delen van het Rallegat, het ene deel is te bekijken vanuit de kijkwand Dodaars (die metalen), het andere deel vanuit de IJsvogel (de houten).

Maar er zijn ook andere werken te doen. In de buurt van de picknickweide is een rietveldje naast het wandelpad. Daar stonden al een hele tijd verschillende bomen scheef. De regen van de afgelopen dagen maakte de grond zacht en daardoor waren ze schever en schever gaan hangen, één steunde al met de takken op de grond en hinderde de doorgang. Dat was lastig en onveilig, dus werden ze omgelegd en verzaagd. Langs de rand van de picknickweide werden over een hele lengte braamstruiken gemaaid om terug meer ruimte te geven aan het grasveld. Het eikenpad is voor ons een belangrijke werkweg waarlangs we met de tracor komen en daardoor ontstaan er putten in de weg. Die werden opgevuld met boskiezel.

Jullie zien het: het werk in de Polder is nooit af, we blijven bezig en dat doen we met plezier.

Nieuw begrazingsbord
Foto: Freddy Tuerlinckx

Michel Caudron - Overleden 27 oktober 2020

Wij ontvingen droevig nieuws: Michel is overleden. Dat kwam niet geheel onverwacht want Michel was erg ziek, maar het is toch een plotse schok. Een monument van de Goudklompjes dat nu wegvalt; hij stond altijd klaar voor de moeilijkste klussen. Hij was er al vroeg van in het begin bij. Veertien jaar geleden in het najaar van 2006, kwam Michel voor de eerste keer helpen bij de bouw van het betonnen kijkpunt aan het Rallegat. De Goudklompjes, toen nog een kleine ploeg, waren vreselijk aan het sukkelen bij het storten van beton want de bekisting begaf het en barstte open. Michel toonde direct zijn kunde: hij herstelde en verstevigde de boel zodat het betonstorten kon doorgaan. Sindsdien is hij trouw blijven komen naar de werkdagen van de Goudklompjes. "Hij moest er al vroeger bij geweest zijn", zeiden die. Hij was van vele markten thuis, prikkeldraad plaatsen, het veeraster afwerken en herstellen, alderhande technische klussen, daarvoor konden we altijd beroep doen op hem. Hij ontplooidde zich tot een van onze meester-boomzagers, de kettingzaag was zijn geliefd instrument waarmee hij probleemloos de grootste bomen velde. Met onstuitbare werklust bleef hij aan de gang en als er eens iets misging, een tak op het hoofd krijgen, een – gelukkig geen al te erge – kwetsuur, Michel bleef doorgaan. Geen erg, niet zeuren, gewoon doorzetten, ook als achteraf bleek dat de wonde genaaid moest worden. Michel ontfermde zich ook over het materieel: de

Andre Van Langenhove

Andre Van Langenhove

kettingzagen en ander materieel werden grondig onderhouden en de kettingen zorgvuldig geslepen.

was om te helpen. En dan ... bleef hij weg. Hij kon niet meer, het werken in de container werd hem te veel en hij moest thuis blijven. Dat moet hem echt leed gedaan hebben. Ook voor de Goudklompjes was dat een pijnlijke vaststelling: het ging echt niet goed met Michel. Met veel verdriet nemen we afscheid van een Goudklompje met een groot hart voor de natuur, die veel betekend heeft voor de Hobokense Polder waar hij samen met ons veel fijne jaren heeft beleefd.

Onze gedachten gaan uit naar de familie van Michel die dit zware verlies moeten dragen. Wij betuigen hiermee onze oprechte deelneming en wensen hen veel sterkte toe om dit gemis te dragen.

Peter

Het begin: bouw van het Kijkpunt in 2006

De laatste jaren werd hij snel moe en was hij snel buiten adem, hij kon niet meer met de Goudklompjes het veld in. Maar toch, hij bleef komen om op zijn eentje te werken aan zijn werkbank in de container met kettingen slijpen en het onderhoud van het materieel. Zo stond alles netjes klaar tegen de volgende werkdag. Ondanks alle moeite dat hem dat kostte, hij bleef altijd bereidwillig, lichte vriendelijk en deed wat mogelijk

Nieuwe overeenkomst natuurbeheer in Hoboken - Blikfabriek

Tekst en foto's: Raf Vanderveken

Naast de Hobokense Polder, Tarzanboskes en de Hollebeekvallei zijn we verheugd met een nieuwe lokale overeenkomst om het groene stuk achter de Blikfabriek (Krugerstraat) te mogen beheren.

We werken reeds fijn samen met de Blikfabriek sinds de opstart en als natuurvereniging mogen we daar ook ons lekker Hobokens Wild bier verkopen.

De percelen zijn gelegen tussen de Weerstandslaan en Hendriklei aan de oude Lemmerz-site. Deze zone is enkele decennia niet gebruikt of beheerd en is van een nat grasland met enkele stevige eiken en populieren geëvolueerd naar een rietveld met spontaan pioniersbos.

De afgelopen decennia hebben soorten als haagbeuk, ruwe berk, wilg en Amerikaanse vogelkers een groot deel van dit stuk gekoloniseerd. De bestaande eiken hebben zich verder verspreid. Hierdoor komt er veel schaduw op het grasland en de bladval zorgde voor een bijkomende verruiging van bramen.

In aanloop van de verdere ontwikkeling van deze gronden zal Natuurpunt zich ontfemen over dit groene stuk.

Doel is de verdere verbossing tegen te gaan en op deze manier het originele natte grasland en zijn ecologische waterbuffer te behouden en het gebied op te waarderen in functie van ruimere biodiversiteit in stadsgebied. Door dit gebied wat meer zuurstof te geven, maken we het aantrekkelijk voor amfibieën, kleine zoogdieren, allerhande vogels en verschillende planten.

Tijdens onze verkennende terreinbezoeken monitorden we alvast vele planten en dieren, waaronder houtsnip, groene specht, steenhommel, brede wespenorchis en bosandoorn.

In een eerste fase maken we prioriteit van het vele zwerfvuil opruimen en een wandel-

Noa op verkenning in het gebied aan de Blikfabriek

tracé aan te leggen. Daarvoor willen we lokale vrijwilligers motiveren en onze natuur- en beheerkennis delen op regelmatige basis. In een later fase zorgen we voor andere activiteiten en rollen we ons beheerplan verder uit.

Werkdagen met vele vrijwilligers kunnen we op korte termijn helaas nog niet organiseren wegens de covid maatregelen, maar we hopen uiteraard dat we snel een gezonde en fijne werking op poten kunnen zetten in 2021. In onze kalender kan u alvast verdere info van 2 werkdagen vinden, nl. op zaterdag 13 februari en zaterdag 13 maart.

Heb je interesse om mee te werken of je op een andere manier in te zetten, stuur een mailtje naar:

vrijwilligers@hobokensepolder.be

Zodoende houden we je verder op de hoogte!

Natuurpuntbier Hobokens Wild

Wild bier van Hoboken

Geniet van ons artisaanaal gebrouwen bier en steun de prachtige natuur van de Hobokense Polder

Bestel nu uw bierpakket als origineel geschenk of gewoon ... lekker voor uzelf
Verkrijgbaar in 3 wilde biertypes:

fris en vol **Blond**
(6,5% Alc.)

kruidige **Tripel**
(8,0% Alc.)

warm winters **Amber**
(9,2% Alc.)

per soort of mix
in pakket van 6 of 12

Bestel nu via onze webshop: www.hobokensepolder.be/shop

Natuurpunt
Hobokense Polder

Prijs vanaf 18 € per 6
afhaalpunt in Hoboken

Meer info: hobokenswild@hobokensepolder.be

Hobokens Wild wordt geschonken
in de Blikfabriek, de Novonov en
Klimzaal Blok

Sierlijk bierglas met opdruk
van het logo "Hobokens Wild"
Prijs 5 euro

Te koop ! zie www.hobokensepolder.be/shop

Nu ook te koop als FEESTPAKKET: 5 bierflesjes en 1 glas: 20 euro !!!

Wanddecoratie Hobokense Polder: 10 euro

Op pad voor padden: Nina en Sofie helpen amfibieën de straat over

Elk voorjaar steken honderdduizenden padden, kikkers en salamanders drukke Belgische wegen over op weg naar hun geboortepoel. Tijdens de paddenoverzet geven Sofie Witvrouwen en haar dochter Nina de diertjes graag een lift naar de Hobokense Polder.

Het verkeer als massamoordenaar

De avond valt naast de Schelde. De laatste treuzelende wandelaars verlaten de Hobokense Polder en stampen de modder van hun stapschoenen op de stoep van de Scheldelei. Nu de rust terugkeert in het natuurgebied, hebben de kuifeenden en de winter-talingen het rijk voor zichzelf. Maar wacht eens ... Daar wandelen nog twee schimmen in het schijnsel van het voorbijrazend verkeer. Ze dragen fluorescerende vesten en speuren lichtjes voorovergebogen het voetpad voor zich af. De kleinste van de twee

sjouwt een kloeke emmer mee.

Sofie Witvrouwen en haar dochter Nina (5) zoeken naar padden, kikkers en salamanders. Wanneer er een vrouwtjespad uit de haag komt gekropen, bol van de eitjes, rent Nina erop af. Handig klemt ze het beest in haar vuistje en laat het ons zien. "Padden zijn gemakkelijk te vangen", kirt ze. "Ze springen niet weg. Kikkers wel. Die zijn heel glibberig." Nina zet de pad voorzichtig neer in haar emmer, op het bedje van takjes en bladeren dat ze eerder met veel liefde heeft gespreid.

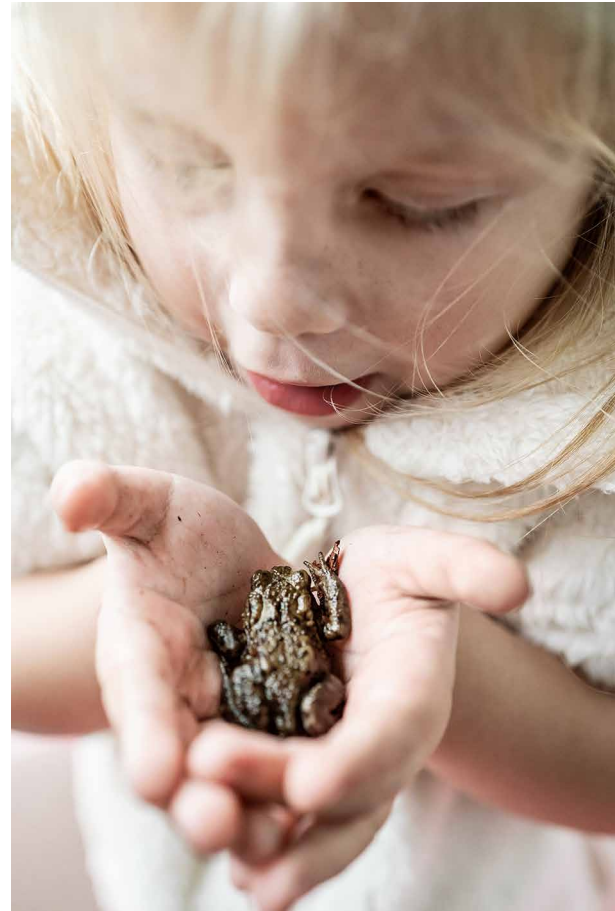
Padden zijn gemakkelijk te vangen. Ze springen niet weg. Kikkers wel, die zijn heel glibberig.

(Nina, vijf jaar)

Net op dat moment draait er een auto uit een zijstraat de Scheldelei op. De wijk Polderstad wordt door

die straat gescheiden van de Hobokense Polder. Voor amfibieën, die vaak overwinteren in de tuinen van Polderstad, is dit meer dan een gewone hindernis. Niet voor niets mannen verkeersborden langs de weg aan tot gematigde snelheid. Hier dienen autobestuurders niet enkel aan de menselijke vriendjes te denken. Wanneer padden, kikkers en salamanders in groten getale richting geboortepoel trekken, meestal in de Hobokense Polder, vormt de Scheldelei een massamoordenaar.

Dat is buiten Sofie en Nina gerekend.

Mama en dochter geven hier tijdens de jaarlijkse paddentrek reizende diertjes een lift naar de overkant van de drukke weg. Emmer in, veilig de straat over en het gevaar is afgewend. Vergelijk hen met de superhelden uit stripverhalen, inclusief blitse capes, die slecht ter been zijnde oudjes een druk kruispunt over helpen. "We doen dit al voor het derde jaar", zegt Sofie, die tot vorige zomer in Polderstad woonde. Ze las over de paddenoverzet in een boekje van Natuurpunt, dat overal in Vlaanderen acties coördineert. "Nina was meteen verkocht."

Wat is de paddenoverzet?

Bijna alle padden, kikkers en salamanders in België houden een winterslaap. Ze ontwaken van zodra de lente in de lucht hangt. Nou ja, lente ... Om lentekriebels op te wekken bij amfibieën volstaan vijf dagen zonder grondvorst in combinatie met temperaturen rond acht graden bij schemerduister.

Zeker als het dan ook nog regent en er weinig of geen wind is. Dan worden ze met z'n allen wakker en denken ze maar aan één ding: zich voortplanten. Dat doen ze in de poel waarin ze zelf geboren zijn. In een vakkundig vol gebetonneerd land als België moeten ze daarvoor vaak een drukke straat oversteken.

Van zodra het weer de juiste kant op gaat, staan Sofie en Nina paraat. Hoewel het van jaar tot jaar kan verschillen, loopt de paddenoverzet door de band genomen van midden februari tot eind maart. Nina zit dan al een tijdje op hete kolen. "Zelfs in de zomer vraagt ze al wanneer de padden- en kikkertijd begint", lacht Sofie. "Dan begint ze af te tellen tot het zover is. Ze kan ook echt hopen op regen. En ze is teleurgesteld wanneer het droog blijft."

Zelfs in de zomer vraagt Nina al wanneer de padden- en kikkertijd begint. Ze is teleurgesteld wanneer het niet regent.
(Sofie Witvrouwen, mama van Nina)

Intussen zijn we aanbeland naast een lap natuur in de wijk Polderstad. Een paar ingegraven emmers dienen als vallen, om amfibieën tegen te houden voor ze aan de straat belanden. Nina draaft ernaartoe en graaft in het bodempje van bladeren. Geen succes.

Ze laat er zich niet door ontmoedigen. We wandelen voort en in geen tijd hebben Nina en haar mama nog een pad en een kikker gered van een mogelijke gewisse dood onder een rubberen autoband. Zelfs een salamander van nauwelijks een paar centimeter groot ontsnapt niet aan de arendsblik van het meisje. Haar enthousiasme werkt aanstekelijk. "Nee, ze vinden het niet erg om samen te zitten", sust Nina onze ongerustheid. "Ze maken nooit ruzie in de emmer."

"Zelfs wanneer we maar één diertje vinden, dan nog is Nina tevreden", zegt Sofie. "Dan hebben we toch het gevoel dat we iets goed gedaan hebben voor de natuur."

Benieuwd hoe zo'n paddenoverzet er precies aan toe gaat?

Laat je inspireren door dit mooie moeder-dochter-verhaal!

**Copyright: © Lucid
Bron: Met dank aan
A.S.Adventure**

Start 29ste paddenoverzet in Hoboken

Na hun winterslaap denken onze amfibieën alleen aan... paren. Maar op hun tocht naar de voortplantingspoel vallen heel wat verkeersslachtoffers. Help jij samen met ons de amfibieën op weg naar hun geboortepoel!

Bij onze inheemse amfibieën loopt de biologische wekker af na de eerste buien met hogere temperaturen (boven de 7 graden). Meestal in de maand februari, maar de afgelopen jaren worden padden, kikkers en salamanders soms vroeger wakker. Bij duisternis en regen en hoge vochtigheid kruipen deze nuttige dieren uit hun schuilplaats en trekken instinctief naar hun water.

Wie geluk heeft, kan zonder problemen naar een voortplantingspoel trekken. De iets minder fortuinlijke dieren moeten de Scheldelei en andere straten in Polderstad oversteken en het alsmear toenemende verkeer trotseren. Waakzame natuurliefhebbers vinden soms plaatsen waar tientallen dieren verminkt of dood op het asfalt liggen.

Natuurpunt roept automobilisten op om aandacht te hebben voor de paddentrek en hun snelheid te minderen tot 30 km/u op de aangegeven plaatsen. Reden: bij lagere snelheden kunnen bestuurders overtrekkende padden gemakkelijker opmerken en ontwijken. Minstens even belangrijk: bij snelheden hoger dan 30 km sneuvelen ook veel amfibieën door het 'aanzuigeffect' van het voorbijrazende verkeer.

Dus we hebben jullie hulp zeer hard nodig om ze een handje te helpen met het oversteken.

Voor verdere info bel of mail Danny

Jonckheere 0478 33 24 27 -

jonckheeredesmedt@gmail.com

Groene kikker - Foto: Walter De Weger

	Jaar	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hobokense Polder	Levend	453	488	122	443	145	125	150	191	242	124	193	245	286	534	358	166	275	139
	Dood	81	108	46	53	23	14	34	33	85	44	69	63	85	98	58	80	85	46

	Jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hobokense Polder	Levend	79	71	371	467	648	308	327	389	185	346
	Dood	45	37	93	187	181	78	93	93	24	133
Fort 8	Levend	227	348	1017	1142	1604	1632	2299	2474	371	31
	Dood	0	29	31	29	23	22	69	49	13	4

Sinds 2019 zijn er twee amfibieëntunnels

Totalen: levend: 19015
dood: 2338

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

augustus - oktober 2020

Luc Van Schoor - Vogelwerkgroep ARDEA

Gedurende deze 3-maandelijke periode, tijdens het coronajaar, werden in de ARDEA-werkingsregio * in totaal 4685 waarnemingen ingevoerd door 173 waarnemers. In dit aantal zijn de vogelwaarnemingen die tijdens de herfsttrektellingen buiten de regio, in casu over de Schelde en/of Burcht/Linkeroever, werden opgetekend, niet inbegrepen.

Bij de veel-invoerders prijkte Wouter Van Assche met vlag en wimpel op de eerste plaats met 11092 waarnemingen, gevolgd door Pierre Blockx met 860 waarnemingen en Danny Jonckheere als eervolle derde met 367 waarnemingen. Op de ARDEA website kan je dagelijks de ingevoerde waarnemingen bekijken via www.hobokensepolder.be/vwardea/waarnemingen.htm

* zie kaart werkingsregio: [hobokensepolder.be/vwg-ardea/regio.html](http://www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/regio.html).

15de Herfsttrektellingen 26 september tot 7 november

De herfsttrektellingen op onze telpost Hobokense Polder kenmerkten zich door overwegend bewolkt weer (oktober) met gewoonlijk matige doortrek tijdens de voormiddag.

De meest intensieve trekbewegingen werden na een periode met vrij windiger en regenachtig weer vastgesteld: op 7 oktober met totaal 14209 ex en op 13 oktober met 20384 ex. Het was geen toeval dat op beide dagen ook nieuwe dagrecords zijn opgetekend voor volgende soorten:

- witte kwikstaart: 101 ex op 7 okt
- kramsvogel: 1565 ex op 13 oktober
- koperwiek: 14966 ex op 13 oktober
- buizerd: 545 ex op 15 oktober
- keep: 196 ex op 3 november

Voorts kwamen nog volgende leuke doortrekkers in de kijker: **visarend** (2), **grauwe-/steppekieken-dief** (1), **rode wouw** (3), **smelleken** (1), **velduil** (2), **waterpieper** (3), **kruisbek** (2), **ijsgors** (1), **geelgors** (1).

Vink in de vlucht - Foto: Guy Borremans

1.000.000ste trekvogel geteld !!

Op woensdag 7 oktober werd de verwachte miljoenste trekvogel geteld sinds de oprichting van de trektelpost Hobokense Polder door Luc Van Schoor in oktober 2006.

We telden die dag o.a. meer dan 11000 vinken, dus hoogstwaarschijnlijk zal de miljoenste trekvogel een vink geweest zijn. Proficiat aan iedereen die door de jaren heen meegeteld heeft, in weer en wind. Op naar de 2.000.000 ! (sic MM).

Zie ook op Ardea blog – trektellingen 10 oktober 2020.

Soortenbespreking

Van de 130 waargenomen vogelsoorten bespreken wij hierbij een selectie van 28 soorten.

Zoals dat bij sommige andere zuiderse broedvogels het geval is, breidt de **koereiger** zich vanuit Frankrijk noordwaarts uit, wat resulteert in toenemende waarnemingen in Vlaanderen: 1 ex vloog over Hoboken op 7 september (WDR, JPo, RHe, JP).

Op 14/10 vlogen 7 **grote zilverreigers** over de telpost Hobokense Polder (LVS, MM, WDW).

Op 19 oktober vloog een groep van 17 **pijstaarten** noordwaarts over de Schelde langs telpost Hobokense Polder (WDW, MM, LVS).

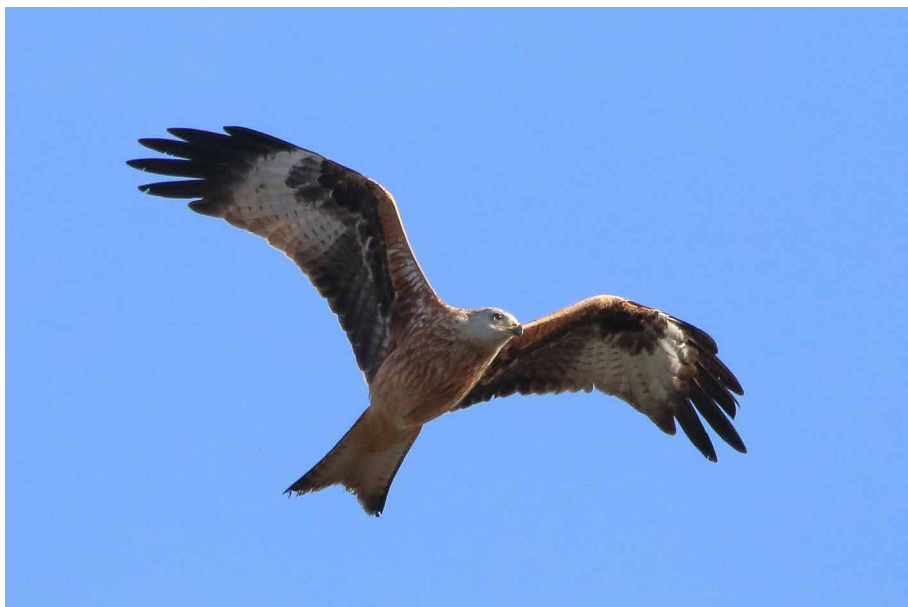
Eind augustus werden in totaal 11 doortrekkende **purperreigers** waargenomen: 4 ex over Wilrijk op 30/8 (RV), 3 ex over Hoboken op 31/8 (WDR) en op dezelfde dag nog 4 ex over Golf Drie Eycken/Edegem (WVA).

Een **zeearend** vloog op 10/9 zuidwaarts over Hoboken (JPo). Dit is tot op heden de enige bekende waarneming binnen de Ardea werkingsregio.

Van 29/8 tot 20/10 werden in de strook van Schelde/Hoboken tot Wilrijk 10 waarnemingen van 6 individuele **visarenden** ingevoerd. Een vogel die eind september in de Kruiabeekse Polder pleisterde vloog op 30/9 heen en weer langs de telpost Hobokense Polder en Galgenweel/Blokkersdijk op Linkeroever (MM, WDR, Lau, JPo, LVS, PH, WW).

In oktober trokken minimum 8 **rode wouwen** over onze regio: 1 ex op 16/10 langs telpost Hobokense Polder (DJ, WDW en LVS), 1 ex op 16/10 over Hove (JDu), 1 ex op 18/10 over Frijthout/Hove (SVB, JCe)

1 ex op 24/10 over Frijthout/Hove (SVB, JCe)
 1 ex op 24/10 over Edegem/Kontich (GSa)
 2 ex op 25/10 over Campus Drie Eiken/Wilrijk (JVV)
 1 ex op 26/10 langs telpost Hobokense Polder (MM, DJ)

Een zeer slanke ongedetermineerde **grauwe kiekendief/steppiekiekendief** vloog op 9/10 tijdens de trektelling Hobokense Polder, op grote afstand over de zone Zwijndrecht/Beveren (MM).

Tussen 1/8 en 7/9 werd **havik** 2x waargenomen in Hove (WS en JDu) en 2x in Edegem (PBI, Mathias NL).

Een **smelleken** vloog op 18/10 pijlsnel zuidwestwaarts over Burcht-Linkeroever (LVS)

1 tot 2 **bokjes** pleisterden op 19, 21 en 31/10 langs de plas op Blue Gate/Antwerpen 2 (RHe, JPo, SSt) en op 24 en 25/10 werd een bokje gespot in het gebied Frijthout/Hove (JCe, SVB, EMa).

Een **zomertortel** op trek vloog over centrum Hove op 18/9 (JCe).

Tijdens de trektellingen werd 2x een **velduil** waargenomen: op 29/9 vloog een vogel over de Hobokense Polder belaagd door 2 zwarte kraaien (WDW) en op 26/10 hing een velduil een tijd boven Burchtse Weel/Linkeroever (MM, DJ).

Op 7 en 23/10 vloog telkens een laat doortrekkende **gierzwaluw** over de trekpost Hobokense Polder (LVS, WDW, MM).

Een **duinpieper** vertoefde op een zandterrein van Blue Gate/Antwerpen 2 op 30/8 (WVA).

4 **paapjes** pleisterden op 31/8 in Frijthout/Hove (JCe) en 1 ex foerageerde op 15/9 op Blue Gate/Antwerpen 2 (DJ).

Een **roodborstapuit** zat langs de Scheldeoever Blue Gate op 20/10 (JPo).

2 **tapuiten** pleisterden op Frijthout/Hove op 31/8 (JCe), 1 ex bij trektelpost Hobokense Polder op 2 en 3/9 (MM, KI), 1 ex in Park Van Eeden/Wilrijk op 5/9 (RV) en 1 ex op Blue Gate/Antwerpen 2 op 20/10 (JPo).

Een **beflijster** trok op 12/10 langs de Schelde-oever/Burcht (LVS) en een wijfje pleisterde op 14/10 op de Waterzuivering te Hove (PBI).

2 **baardmannetjes** vlogen op 14/10 over de Krugerbrug/Hoboken (JDB).

Omdat **ringmus** ook als doortrekker steeds schaarser wordt, vermeld ik de 2 waarnemingen gedurende de voorbijtrekperiode, beide over telpost Hobokense Polder: 2 ex op 29/9 (LVS) en een groepje van 12 ex op 12/10 (LVS, WDW).

Op 23 en 31 oktober vloog telkens een **barmsijs** over de telpost (LVS,WDW)

Solitaire **appelvinken** werden gespot op 15/8 over Edegem (WVA) op 27/9 in Hove (SH) en op 14/10 over de Krugerbrug/ Hoboken (JDB)

2 **kruisbekken** vlogen op 16/10 over Berchem (LS) en 2 ex over trektelpost Hobokense Polder op 29/10 (LVS, MM).

Een **ortolaan** vloog op 11/9 over centrum Hoboken (JPo en ECo)

Exoten

Een weinig schuwe **zwarte zwaan** pleisterde de hele tijd samen met 3 knobbelzwanen op de plas van Blue Gate/Antwerpen (PB, LFr, RHe, GB, WJo, WVA, GWi, WVd, WM, PBs, DJ, PLe, JL, HB, KDL, SSt, WL, LVS).

Maximaal 4 **mandarijneenden** foerageerden geregeld in het Hof ter Linden/Edegem (OF, WVA, CVG, MH) en 1 koppel op de vijver van het Nachtegaalenpark/Antwerpen op 17/10 (FVG).

Bedenklijke gezichten toen op 19/10 een onbekende roofvogel over de Schelde naar de telpost Hobokense Polder kwam aangevlogen. De geringde raadselvogel bleek bij nader toezien, en informatie via foto's, een ontsnapte **geelkopcaracara** te zijn! Deze opmerkelijke roofvogel uit Zuid-Amerika was alleszins tot 31/10 aanwezig in de Hobokense Polder (MM, LVS, WDW, DJ).

Op 6/9 pleisterde een **valkparkiet** in een private tuin in Berchem-Zuid (IV).

NB. De mogelijke waarneming van een Alexanderparkiet op 12/10 in het Schoonselhof-Antwerpen werd niet weerhouden wegens onzekere determinatie

Geelkopcaracara - Foto: Maarten Mortier

Waarnemers

CVG Chantal Van Gool
 DJ Danny Jonckheere
 Eco Elie Cooremans
 Ema Evi Matthyssen
 FVG Ferdinand Van Ginderen
 GB Guy Borremans
 GSa Gaston Sallaets
 Gwi Guy Willemsen
 HB Hugo Bender
 IV Ilse V
 JCe Jan Celis
 JDB Jan De Bie
 JDu Julien Dua
 JL Jonas Latte

JP Joachim Pintens
 JPo Jonas Pottier
 JVV John Van de Voorde
 KDL Kathy De Lange
 KI Kobe Ilsen
 LAu Luc Audenaerde
 LFr Lersche Franck
 LS Louis Schramme
 LVS Luc Van Schoor
 MH Marc Hofman
 MM Maarten Mortier
 MNL Mathias (Nederlander)
 OF Olivier Fuchs
 PB Peter Bastiaensen
 PBI Pierre Blockx

PBs Peter Berckmans
 PH Peter Hofman
 PLe Pieter Leblans
 RHe Rens Hendrickx
 RV Robin Vermeylen
 SH Steven Hosteyn
 SSt Seppe Streybos
 SVB Steven Van den Bussche
 WDR Wout De Rouck
 WDW Walter De Weger
 WJo Wim Jouret
 WL Wim Lambrechts
 WM Wim Mertens
 WS Wim Stappers
 WVA Wouter Van Assche
 WVd Ward Van den Eynde

Doe mee aan Het Grote Vogelweekend van Natuurpunt.

Zaterdag 30 en zondag 31 januari 2021 is het zover. Deelnemen is simpel: bekijk en tel de vogels in je tuin.

Met maar een kwartiertje werk neem je deel aan het grootste vogelonderzoek in Vlaanderen. DOEN !!!

10 tips voor een vogelvriendelijke tuin

Voorzie veilige plekje
 Geef enkel in de winter vetballen
 Zorg voor drinkwater
 Ruim je tuin niet te hard op
 Een voederplaats met een afdakje is ideaal
 Plant besdragende planten

Leg fruit in je tuin
 Leg de voederplaats niet te dicht bij een raam
 Voeder het hele jaar door
 Hang een nestkast om te broeden of te schuilen

Onze zoogdieren - Zeezoogdieren

Deel 1: Gewone zeehond

Bert Mertens

In dit deel zal ik het hebben over een aantal zoogdiersoorten die voor het leven aan water gebonden zijn, meer bepaald gebonden aan de zee, zeezoogdieren dus. Deze kan je met wat geluk wandelend of fietsend op de dijk waarnemen in de Schelde. De meeste soorten zijn absoluut niet algemeen en sommigen zijn echt wel verdwaald. Maar je zal bemerken bij een wandeling aan de randen van de Schelde, dat het steeds de moeite waard is om je ogen open te houden.

Gewone zeehond (Phoca Vitulina)

Om te spreken van een algemene soort is het misschien wel wat vroeg. Maar regelmatig kan de zeehond bewonderd worden in de Schelde vanaf de grensovergang met Nederland tot voorbij Wichelen (nabij Wetteren).

De gewone zeehond is onmiskenbaar met zijn torpedovormig lichaam en grijze tot bruingrijze vacht met zwarte vlekken. Hij onderscheidt zich van de grijze zeehond door zijn ronde kop, waar een grijze zeehond eerder een afgeplatte kop heeft. Jongere dieren zijn vaak lichter uitgekleurd dan de volwassen exemplaren. De vacht bestaat uit 2 lagen haren, lange stugge haren bovenaan en kleinere, zachtere

onderharen. Het zijn deze onderharen die moeilijk door water doordringbaar zijn en die zorgen dat warmteverlies voorkomen wordt. Daarnaast heeft de zeehond over heel zijn lichaam een gezonde dikke speklaag van enkele centimeters dik. De poten zijn vervangen door flippers, 2 vooraan, met lange tenen en nagels, met elkaar verbonden door een zwemvlies en 2 achteraan.

De zeehond heeft een ronde kop met relatief grote donkere ogen die dicht bij elkaar staan. De oren zijn inwendig (en niet uitwendig zoals bij de zeeleeuwen). Op de snuit vinden we verder nog lange lichtgekleurde snorharen en smalle V-vormige neusgaten.

Volwassen mannetjes kunnen een lengte hebben van bijna 2 meter en een gewicht van 130 kg. Vrouwtjes blijven wel wat kleiner, tot 150cm, en wegen tot 100 kg.

Leefgebied en verspreiding

De gewone zeehond leeft voornamelijk in getijdengebieden waar plekken aanwezig zijn die bij eb droogvallen. Deze plekken zijn vooral te vinden langs zandige kusten en rotskusten, maar ook op met wier bedekte riffen, kiezelsteenstranden, zandplaten en stenen. Zo zijn ze inmiddels al ettelijke

jaren te bewonderen op verschillende plaatsen aan onze kust. Tijdens hoog water zwemmen gewone zeehonden naar andere (diepere) delen om te foerageren. Steeds vaker komt het voor dat een gewone zeehond bij riviermondingen of zelfs in (zoete) binnenwateren terug te vinden is.

De gewone zeehond komt vrijwel langs alle kusten van de noordelijke Atlantische en Stille Oceaan en aangrenzende zeeën voor. Zo wordt hij aangetroffen in wateren bij Canada, Noord-Amerika, Rusland en Japan. In Europa komt hij voor in de Oostzee, de Noordzee, de Waddenzee, in de wateren bij IJsland en langs de kusten van Noorwegen, Ierland, Groot-Brittannië (met uitzondering van het Kanaal) en het Franse Bretagne. De meest noordelijke verspreiding van de gewone zeehond valt samen met de noordelijkste ijsvrije wateren in het Noordpoolgebied.

Leefwijze en voedsel

Dat een zeehond goed kan zwemmen mag wel duidelijk zijn. Hij kan makkelijk snelheden behalen tot 35km/uur en duiken tot op 500m diepte. Gelukkig moet de zeehond regelmatig boven water komen om adem te halen, anders zou het wel moeilijk worden hem in de Schelde te spotten. Maar hij kan het onder water best 15 minuten uithouden, soms zelfs tot 30 minuten (geduld loont).

In het water leven gewone zeehonden solitair, maar ze rusten vaak in grote gemengde groepen die enkele tot honderden dieren groot kunnen zijn. De gewone zeehond is erg honkvast en keert vaak terug naar dezelfde rustplaatsen. Deze rustplaatsen, waarbij afwezigheid van verstoring en toegang tot dieper water dus belangrijke eisen zijn, worden ook gebruikt om jongen te krijgen, te zogen en te ruien.

De getijden bepalen de activiteiten van de gewone zeehond. Bij vloed wordt er gejaagd en bij eb, wanneer de rustplaatsen droog komen te

Een gewone zeehond zwemt voorbij de trektelpost
Foto: Guy Borremans

uur, op het land of in het water, tot het jong een gewicht van ongeveer 24 kg heeft bereikt. Tijdens de zoogperiode beschermen de vrouwtjes de jongen tegen vijanden. Bij groot gevaar duikt de moeder met het jong in de bek het water in, waarbij ze vaak ook onder water duikt. Na de zoogtijd verlaat de moeder het jong om opnieuw te paren en gaat het jong over op het eten van vis en moet het voor zichzelf zorgen.

Vrouwtjes zijn met ongeveer 3 jaar geslachtrijp en mannetjes met ongeveer 5 jaar. De gewone zeehond wordt gemiddeld 20-30 jaar oud.

Bedreiging en bescherming

De belangrijkste natuurlijke vijanden van de gewone zeehond zijn haaien en de orka. Maar, de mens is de belangrijkste veroorzaker van bedreigingen voor de gewone zeehond. Zo werd er tot 1950 jacht op de gewone zeehond gemaakt, omdat men dacht dat de zeehond een ernstige concurrent van de vissers was. Daarnaast zijn vervuiling door o.a. PCB's en ziektes bedreigingen van de gewone zeehond. De PCB's hadden een sterke negatieve invloed op de vruchtbaarheid van de zeehonden waardoor een sterke daling optrad in het aantal gewone zeehonden in de jaren '60 en '70. Ook het zeehondenvirus en ziektes vormen een bedreiging. Zo stierf in 1988 en in 2002, 50-60% van de West-Europese gewone zeehondenpopulatie door een uitbraak van dodelijk zeehondenvirus (PDV).

liggen, wordt er gerust. In gebieden waar rustgebieden ook bij vloed droog blijven, zijn zeehonden dagdieren, die 's nachts op de rustplaatsen verblijven. De gewone zeehond heeft zowel op het land als op het water een uitstekend gezichtsvermogen. Ook zijn gehoor is uitstekend.

De gewone zeehond eet voornamelijk bodemvissen, zoals platvis. Hij heeft echter geen specifieke voorkeur en zijn voedselsamenstelling hangt af van het jaargetijde, het aanbod en de plek waar hij is. Zo eet hij veel bot, schar en tong maar ook haring, kabeljauw, wijting en zandspiering. Ook garnalen, weekdieren en inktvissen worden gegeten en jonge zeehonden eten ook op de bodem levende kreeftachtigen, garnalen en weekdieren. De meeste waarnemingen van zeehond in de Schelde lieten zien dat paling zeker niet versmaad wordt.

De gewone zeehond gebruikt zijn stijve snorharen bij het jagen op vis. Hierdoor kunnen ze in zeer troebel water, met weinig tot geen zicht, toch aan voedsel komen. Het is zelfs bekend dat een blinde zeehond prima in staat is om in het wild aan zijn dagelijkse kostje te komen. Met hun snorharen voelen ze bewegingen in het water en zo kunnen ze waarnemen waar een vis zich bevindt en hem vangen. Dat doen ze met hun tanden. Grotere vissen eten ze aan het wateroppervlak, kleinere vissen worden tijdens het jagen onder water opgegeten. Een gewone zeehond eet 4 tot 8 kilo vis per dag, afhankelijk of hij vette vis (zoals haring en makreel) of magere vis (zoals platvis) eet. Met het voedsel krijgt de

gewone zeehond zijn vocht binnen, want hij drinkt geen zeewater.

Voortplanting en leeftijd

De paartijd van de gewone zeehond valt in juli en begin augustus. Voor de paring vindt een baltsritueel plaats in het water, waarmee het mannetje het vrouwtje probeert te versieren. Daarna vindt de paring plaats in het water, waarbij het mannetje het vrouwtje in de hals bijt. Na tien maanden wordt er meestal een jong, soms een tweeling, geboren. De eigenlijke draagtijd duurt echter maar zeven maanden, want door een verlengde draagtijd (het bevruchte eitje nestelt zich niet meteen, maar pas na drie maanden, in de baarmoeder) komt de embryo pas tot ontwikkeling in november of december.

Van mei tot juli worden de jongen geboren. Een jong wordt aan land, op een zandplaat of op de rotsen, geboren en kan dan direct zwemmen en duiken, zodat ze met de daaropvolgende vloed al met hun moeder mee kunnen zwemmen. Na twee dagen kan het jong al twee minuten onder water blijven. Gedurende 3-6 weken zoogt de moeder het jong iedere drie-vier

Gewone zeehond, rustend op een zandbank
Foto: Hugo Willocx

Wie wil een team van 4 vormen voor de Hobokense Polder?

Het afgelopen jaar verliep Expeditie Natuurpunt net iets anders dan de andere jaren. Toch werd er in Vlaanderen ca 115.000 euro opgehaald voor meer natuur. Vele teams gingen zelf op Expeditie, samen met hun bubbel. Zo werd de editie toch nog een succes.

Al verschillende jaren hadden we een team (in 2018 zelfs 2 teams) dat stapte of roeide voor de Hobokense Polder. Dit Coronajaar stapte het enorm gemotiveerd team Starry, starry night een zelf gekozen route. We verwelkomden hen met een drankje en een hapje nabij de aankomstplaats in Vlaams-Brabant.

Maar we denken nu al - samen met Natuurpunt nationaal - aan de editie 2021.

Hou alvast 26 en 27 juni vrij in je agenda, want Expeditie Natuurpunt 2021 belooft nu al een legendarische editie te worden. Natuurpunt stipelde splinternieuwe routes uit die de deelnemers zullen doen dromen.

Wat is nieuw?

De Expeditie verhuist naar Limburg, Vlaanderens groenste provincie. Alle deelnemers komen aan in Diepenbeek, in het hart van Limburg.

5 nieuwe routes:

- De **Maasroute**: Je vaart de machtige Maas af per kano en wandelt daarna door het bos, hei en grasland in Nationaal Park Hoge Kempen.

- Drie exclusieve wandelroutes: de **Dommelroute**, die start in Pelt, de **Grote Neteroute**, die in Meerhout start en de **Haspengouwroute**, die start in Tienen.
- Een straffe fietsroute: de **Zuid-Vlaanderenroute**: je start in de Gentse Bourgoyen, trapt langs de Vlaamse Ardennen, door het Zonienvoud heen om zo via het Hageland en Haspengouw aan te komen.

Zin om deel te nemen?

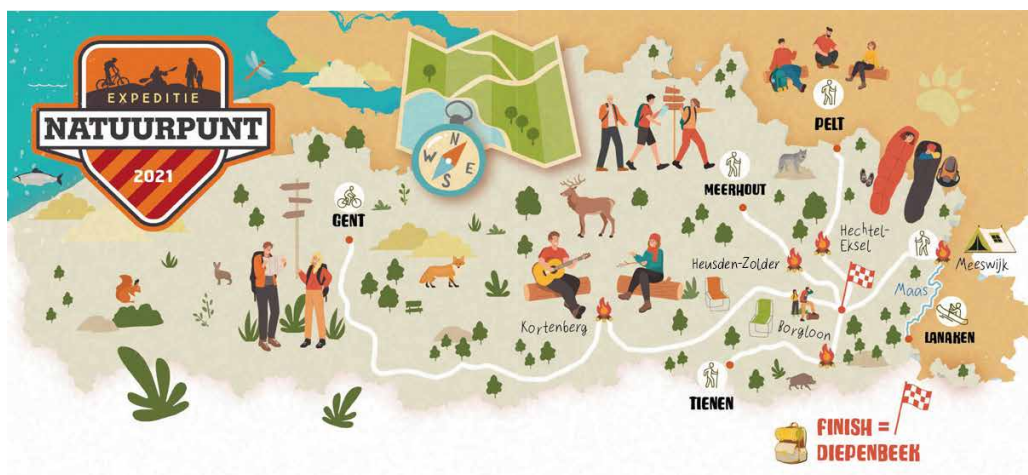
En zo je steentje bij te dragen met jouw team voor de Hobokense Polder? Wanneer je als team meedoet, engageer je je om minstens 1500 euro in te zamelen. 100% van het geld dat je met jouw team inzamelt, gaat naar het natuurgebied.

Oei, en corona?

Expeditie Natuurpunt is een event dat vrij eenvoudig corona proof kan doorgaan. De Expeditie doe je buiten, in een bubbel van 4. Dat is op zich al heel erg veilig. Ook voor de organisatie van het aankomstfeest en voor de campings houdt Natuurpunt er rekening mee dat er nog steeds maatregelen kunnen gelden.

Meer info en inschrijven via:

expeditie.natuurpunt.be/static/de-expeditie

Winterrust !

Na al het gehamster tijdens het voorjaar zou het logisch zijn geweest als we deze winter met zijn allen in een diepe winterslaap zouden vallen, wachtend op betere tijden. Maar behalve de paarse-witte Kielse voetbal-supporters zijn we geen knaagdieren. Een maandenlange hypothermie, de energiebesparende slapende toestand met een uiterst lage lichaamstemperatuur is ons niet gegund, we moeten warm en alert blijven. Tot wanneer we weer onze vleugels opnieuw kunnen uitslaan.

Het is eind november en op ons trimestrieel kernoverleg in een bovenzaaltje van café 'In de nieuwe digitale spiegel' gaat het over de vraag welke activiteiten we gaan aankondigen in deze editie van uw afdelingsblad. De kalender barst in de periode januari-maart/april normaal gezien van de excursies, tellingen, infoavonden, en acties. 'We moeten zeker activiteiten aankondigen, we kunnen ze dan eventueel wel weer annuleren als het niet mag. Maar dan weten de lezers dat Ardea nog leeft!'. Dat was een duidelijke mening. 'Maar waarom al die moeite nu doen als de kans zeer groot is dat we alles nog een keertje moeten afgelasten?' klonk het van de andere uithoek van het scherm. Na even doorpraten werden we het dan toch eens over een soort tussenvorm. Geen business as usual, geen winterslaap, wel een winterrust. Een periode met weinig activiteit, maar af en toe wel even buitenkomen om rond te snuffelen en te peilen naar de toestand.

Dus schrapten we na de Doelpolderexcursie en de meeuwenlezing (november), ook de ganzentocht (december, Oostkust), de jenevertocht (januari, Kalmthoutse Heide) en de wintervogelexcursie (februari, Maasvallei). We hopen die plannen volgende winter wel weer te kunnen hergebruiken.

Wat we ondertussen wél blijven doen (maar dat is niet als een publieke groepsactiviteit georganiseerd) is het tellen voor de Vlaamse Broedvogelatlas

2020-23. Na een intense en succesvolle eerste fase in de lente startte op 15 december het tellen van de wintervogels. Dat gebeurt door een 10-tal vogelaars in het 'vakgebied' Van Edegem tot Hove. Er zijn nog enkele witte vlekjes op de kaart dus wie zin en interesse heeft om de komende maanden alsnog mee te werken kan ons dat NU nog laten weten. Achter de schermen werken we aan het verwerken van telgegevens (o.a. voor het rapport voor het Valaarpark) en een digitale 'masterclass uilen' voor lagere schoolkinderen (voor een basisschool in Wilrijk). Er wordt overlegd met de gemeenten Hove en Edegem over boerenwaluw- en steenuilprojecten, met de Stad Antwerpen wordt meegewerkt aan een groots nieuw nestkastenproject. De 30 (!) zelfgemaakte nestkasten voor bonte vliegenvangers worden weldra opgehangen in het Uilenbos. Er wordt gewerkt aan het langverwachte info-bord voor de Trektelpost. En er wordt mee actie gevoerd om de MCA-gebouwen op de Scheldedijk naast de Hobokense Polder te kortwieken. Een hoogbouw op deze trekroute zou immers nefast zijn voor heel wat vogels maar ook vleermuizen.

En we plannen toch enkele dingen, maar onder groot voorbehoud. Op 6/3 gaan we nog eens kijken hoe de lokale halsbandparkietpopulatie evolueert. De telling levert zeker weer belangrijke data op om de pijlsnelle opgang van deze exootsoort beter te kunnen begrijpen.

Vanaf eind maart hernemen we len-tetrekellingen in Hoboken. Meer info hierover in de Kalender op blz 9. Eind januari 2021 zullen we met Ardea de algemene toestand weer evalueren. Met de lente in het vooruitzicht zullen we dan bepalen of we alsnog een aantal boeiende activiteiten kunnen organiseren vanaf februari. We denken aan excursies maar ook aan een nieuwe cursus 'Vogelzang' en aan de jaarlijkse Nacht van de Steenuil. Indien dat zou kunnen zullen we deze activiteiten aankondigen via onze blog, de websites van de afdelingen en via onze Garza! nieuwsbrief. (Als u nog geen abonnee bent en Garza! wil ontvangen, laat het ons via een e-mailtje weten a.u.b.)

En uiteraard gaan we de komende periode toch ook maar écht wat uitrusten. Want samen met u hopen we dat het nieuwe jaar bol zal staan van de boeiende natuuractiviteiten, die we allen zo graag samen beleven. Het zou dus wel eens kunnen knallen, binnenkort. Hou u daarom gezond en wel, wees alert en kijk samen met ons uit naar een vrolijk en gelukkig nieuw jaar!

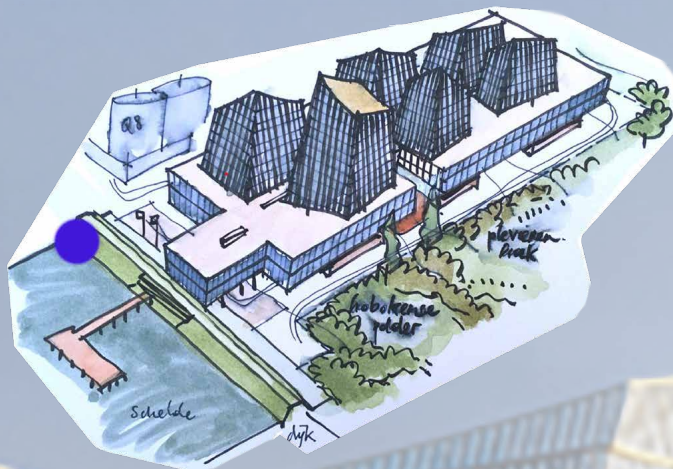
Met de beste wensen namens het hele Ardea-team,
Joris Van Reusel

Activiteitenkalender

- Za 16 jan Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- Za 23 jan Natuurbeheer in de Hollebeekvallei
- Zo 7 feb Winterse knoppenwandeling
- Za 13 feb Natuurbeheer in de Blikfabriek
- WE 19 - 20 - 21 feb Theater Oud Land in de Polder
- Zo 21 feb Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- Zo 28 feb Natuurbeheer in de Hollebeekvallei
- WE 6 - 7 ma Theater Oud Land in de Polder
- Za 6 ma Slaapplaatstelling halsbandparkieten
- Za 13 ma Natuurbeheer in de Blikfabriek
- Za 20 ma Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- Zo 21 ma Zwerfvuil ruimen in en om H. Polder
- Za 27 ma Natuurbeheer Hollebeekvallei

Tegen deze bedreiging:
teken de petitie!

bit.ly/petitiemca

Zie p. 10 - 11

Trektellingen op Scheldedijk:

Van za 27 maart tot zo 9 mei

Natuurbeheer:

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer

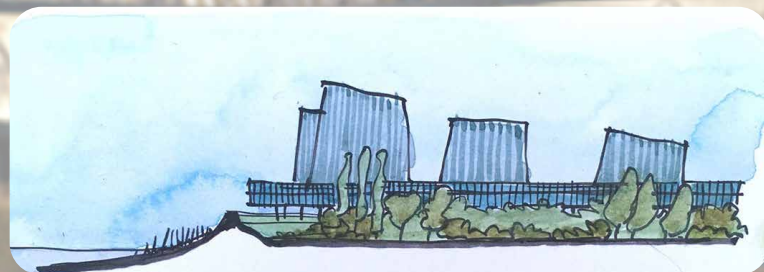
André Van Langenhove, 03 288 00 81 of

Peter Van Elsacker, 0486 82 27 92 -

peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq,

diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 april 2021 - dienen bij de
redactie te zijn op 28 februari 2021
(zie Colofon, blz. 2)

www.hobokensepolder.be